

lah'a hamd eder, şükrettiği sürece dünyanın insana zarar veremeyeceğini söylediler. Hastalığı sırasında Halife Ömer b. Abdülazîz kendisini ziyarete gelmiş ve ona sabır tavsiye etmişti.

Ebû Kılâbe 104 (722) yılında Dâriyyâ'da vefat etti. Bu tarihin 105, 106 ve 107 olduğunu söyleyenler de vardır. Kitaplarının ölümünden sonra talebesi Eyyüb es-Sahtiyânî'ye verilmesini vasiyet etti. Talebesini ticaretle meşgul olmaya teşvik eder ve zenginliğin Allah'ın lutfettiği güzel şeylerden biri olduğunu söylediler. Bir gün Eyyüb'u kalitesiz hurma alırken gördü ve, "Cenâb-ı Hakk'ın kötü olan her şeyden bereketi kaldırdığını bilmiyor musun?" diye kendisini uyardı. Ebû Kılâbe'nin güzel sözlerinden biri şudur: "Hz. Peygamber'in sünnetinden bahsederken biri çıkıp onu bırak da bize Kur'an'dan söz et diyorsa bil ki o adam sapıtmışın biridir".

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VII, 183-185; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, V, 92; İbn Kuteybe, *el-Ma'ârif* (Ukkâşe), s. 446-447; Ebû Nuaym, *Hilye*, II, 282-289; İbn Hazm, *Cemhere*, s. 451; Şîrâzî, *Tabakâtü'l-fukahâ*, s. 94; İbnü'l-Cevzî, *Şifâtü's-şafie*, III, 238-239; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, XIV, 542-548; Zehebî, *A'lamü'n-nübelâ*, IV, 468-475; a.m.f., *Tezkiretü'l-huffâz*, I, 94; a.m.f., *Târîhu'l-İslâm: sene 101-120*, s. 295-298; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, IX, 231; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, V, 224-226; İbn Tağrıberdî, *en-Nücümü'z-zâhire*, I, 254; Bedrân, *Tehzîbü Târîhi Dimaşk*, VII, 429-430.

ALİ OSMAN ATEŞ

EBÜ KİLÂBE er-REKÂŞİ

(أبو قلابة الرقاشي)

Ebû Kılâbe Abdülmelik b. Muhammed b. Abdillâh er-Rekâşî (ö. 276/890)

Hadis hâfızı.

190'da (806) Basra'da doğdu. Asıl künyesi Ebû Muhammed olduğu halde Ebû Kılâbe diye tanındı. Babası ve dedesi de muhaddisti. Tahsile çok erken yaşlarda başlayarak Buhârî ve Müslim'in hocalarından olan babası Muhammed b. Abdullâh başta olmak üzere Yezîd b. Hârûn, Ravh b. Ubâde, Ebû Dâvûd et-Tayâlisî ve Ebû Âsım en-Nebîl gibi âlimlerden hadis öğrendi. "Basra muhaddisi" olarak bilinen Ebû Kılâbe, sonraları Bağdat'a yerleşerek vefatına kadar burada hadis rivayet etti. Kendisinden İbn Mâce, Ebû Bekir eş-Şâfiî, İbn Cerîr et-Taberî ve İbn Huzeyme gibi muhaddisler rivayette bulundular.

Ebû Dâvûd onun rivayetlerinin araştırdıktan sonra kullanılabileceğini belirtmekte, Dârekutnî ise **sadûk*** olduğuna işaret etmekle beraber ezberinden hadis rivayet ettiği için çokça yanlış olduğunu söylemektedir. Nitekim onun ezberinden 60.000 hadis rivayet ettiği kaydedilir. İbn Cerîr et-Taberî de hâfızası Ebû Kılâbe'den daha güçlü birini görmediğini söyler. Titizliğiyle tanınan İbn Huzeyme'nin, hocası Ebû Kılâbe hakkındaki değerlendirmelerinden onun muhtemelen hayatının sonlarına doğru hâfıza kaybına uğradığı anlaşılmaktadır. Kendisiyle ilgili değerlendirmelerin farklı oluşu da bunu göstermektedir.

Çirkin yüzlü bir kimse olan Ebû Kılâbe hayırseverliği ve ibadete düşkünlüğü ile tanınmıştır. Sadece İbn Hacer el-Askalânî onun âmâ (darîr) olduğunu da kaydetmektedir.

Ebû Kılâbe 276 yılı Şevval ayında (Şubat 890) vefat etmiş ve Bağdat'ta Bâbü Horasan'a veya Bâbü's-Selâme dışına defnedilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Ebû Hâtim, *el-Cerh ve't-ta'dîl*, V, 369-370; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, X, 425-427; Zehebî, *A'lamü'n-nübelâ*, XIII, 177-179; a.m.f., *Tezkiretü'l-huffâz*, II, 580; a.m.f., *Mizânü'l-ictidâl*, II, 663-664; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, VI, 419-421; IX, 277-279; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, II, 170.

İSMAİL L. ÇAKAN

EBÜ KUDÂME es-SERAHSİ

(أبو قدامة السرخسي)

Ebû Kudâme Ubeydullâh b. Saîd b. Yahyâ el-Yeşkürî es-Serahsî (ö. 241/855)

Hadis hâfızı.

Serahs'ta doğdu. Benî Yeşkür kabilesinin âzatlî kölesidir. Adından çok künyesiyle meşhur olmuştur. İlk tahsilinden sonra Nişâbur'a giderek orada yerleşti. Devrin tanınmış hadis âlimlerinden ders alarak tahsilini tamamladı ve diğer ilim merkezlerine bu maksatla pek çok seyahat yaptı. Ders aldığı âlimler arasında Süfyân b. Uyeyne, Yahyâ b. Saîd el-Kattân, Abdurrahman b. Mehdî, Vekî b. Cerrah ve Yezîd b. Hârûn gibi meşhur muhaddisler yer alır. Kendisinden de Buhârî, Müslim, Nesâî, İbn Huzeyme, Ebû Zür'a er-Râzî, Ebû Hâtim er-Râzî vb. muhaddisler rivayette bulunmuşlardır.

Sika* bir muhaddis olarak bilinen Ebû Kudâme es-Serahsî, devrinde yapılan kelâmî tartışmalarda sünneti ve hadis ilimlerini savundu. Serahs, Nişâbur ve

çevresinde sünnetin ve hadis ilimlerinin yerleşip yayılmasında önemli rolü oldu. 237 (851) yılında Fârâb'da hadis meclisleri kurarak dersler verdi. *Şahîh-i Buhârî*'de on üç, *Şahîh-i Müslim*'de kırk sekiz rivayeti bulunmaktadır.

Ebû Kudâme 241 yılının Rebülevvel ayında (Ağustos 855) Fârâb'da vefat etti ve orada defnedildi.

BİBLİYOGRAFYA :

Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, V, 383; a.m.f., *et-Târîhu's-şagîr*, II, 376; İbn Ebû Hâtim, *el-Cerh ve't-ta'dîl*, II/2, s. 317; İbn Ebûk Ya'la, *Tabakâtü'l-Hanâbile*, I, 198; Zehebî, *Tezkiretü'l-huffâz*, II, 500, 501; a.m.f., *A'lamü'n-nübelâ*, XI, 405-406; a.m.f., *el-İber*, I, 436; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, VII, 16-17; Hazrecî, *Hulâşatü Tezhib*, s. 250; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, II, 99; Kays Âl-i Kays, *el-İrânîyyûn*, II/1, s. 166-167.

MÜCTEBA UĞUR

EBÜ KUHÂFE

(أبو قحافة)

Ebû Kuhâfe Osmân b. Âmir b. Amr et-Teymî el-Kureşî (ö. 14/635)

Hz. Ebû Bekir'in babası, **sahâbî**.

Câhiliye devrinde Kureyş'in ileri gelenlerinden biri olan Ebû Kuhâfe'nin hayatı hakkında fazla bilgi yoktur. Müslüman olmadan önceki döneminde oğlu Hz. Ebû Bekir'in bütün varlığını İslâmiyet uğruna harcamasına razı olmuyordu. Onun, müslüman olmaları sebebiyle müşrik efendileri tarafından işkenceye uğratılan köleleri satın alıp âzat etmesine karşı çıkıyor, zayıf ve güçsüz köleler yerine güçlüleri âzat etmesinin daha akıllıca bir iş olacağını, böylece kuvvet ve destek kazanacağını söylüyordu.

Torunu Esmâ bint Ebû Bekir'in anlatığına göre, Medine'ye hicret eden Hz. Ebû Bekir'in bütün parasını yanına aldığını, çocuklarını ve ailesine bir şey bırakmadığını farkedince ona kızdı. Mekk'e'nin fethi sırasında Hz. Peygamber Zûtüvâ denen yerde karargâhını kurduğu zaman küçük kızı Kureybe'nin yardımıyla Ebû Kubeys dağına çıktı ve olup bitenleri oradan takip etti. Fetih günü Resûlullah Mescid-i Harâm'a girdiğinde Hz. Ebû Bekir babasını onun huzuruna getirdi. Hz. Peygamber, "Yaşlı babanı buraya kadar yormayıp evinde bıraksaydın onu biz ziyarete giderdik" deyip iltifatla buldu; Ebû Kuhâfe'nin önüne diz çökerek göğsünü okşadı ve müslüman olmasını istedi; o da İslâmiyet'i kabul